

УДК 347.77

М. М. ТКАЧОВ**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ВІДКРИТТЯ ТА ВІНАХОДИ**

В статті розглянуто питання прискорення науково-технічного прогресу, яке нерозривно пов'язане з розвитком творчого підходу в рішенні будь-яких задач у промисловості, науці, мистецтві, культурі і т.д., що в умовах ринкової економіки нагально вимагає свого економічного і правового обґрунтування, врахування всіх особливостей функціонування ринкового механізму, починаючи з можливостей створення творчого продукту і закінчуючи питаннями продажу й експлуатації результатів творчої праці, його охорони і захисту. Проведений автором аналіз широкої мережі комерційних зв'язків є досить складний, завдяки непевності, розрізненості, неоднорідності конфіденційної інформації і неоднозначного розуміння термінів і понять. Це пов'язано з тим, що економічна сторона інтелектуальної власності, у порівнянні з правовою, розроблена ще вкрай недостатньо. Все більше і більше залучення в ринкову сферу міждержавних відношень об'єктів інтелектуальної власності вимагає пильнішої уваги до рішення економічних і правових проблем інтелектуальної власності теоретиків і практиків. Детально розглянута економіко-правова сутність таких об'єктів права інтелектуальної власності як відкриття та винаходи. Доведено, що відкриттям признається встановлення невідомих раніше об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу, що вносять корінні зміни в рівень пізнання. Відкриття відбуваються в різних областях знань. Кожне відкриття розширює і поглиблює пізнання матеріального світу. Воно являє собою відповідь на важливе питання науки, що до цього моменту не було ще вирішено. Отже, відкриття з'являється в результаті науково-дослідної діяльності, спрямованої на рішення науково-технічної проблеми. Автор стверджує, що винахід є самим вагомим у сімействі об'єктів інтелектуальної власності. Винаходом запропоновано визначати нове технічне рішення, що має істотні відмінності в будь-якій галузі народного господарства, соціально-культурного будівництва або оборони країни, та дає позитивний ефект.

Наявність новизни та істотних відмінностей у запропонованого рішення означає, що воно підвищує відомий досягнутий сучасний рівень техніки хоча б у вузькій сфері. Передбачувані в цьому рішенні засоби, ще ніколи не використовувані або не використовувані по такому призначенню, представляють собою крок вперед у розвитку техніки. Ознакою технічного рішення є також позитивний ефект. Під позитивним ефектом пропонується розуміти ту конкретна користь, що принесе правовласнику застосування винаходу. Обґрунтовано, що в одних випадках позитивний ефект може виражатися в кількісних показниках, в інших - у якісних, у третіх - у тих і інших. На конкретних прикладах показано, що позитивний ефект досягається в ряді випадків і при відсутності економії. Багато винаходів не дають економії, але корисні в іншому відношенні, наприклад поліпшують умови праці. Позитивний ефект повинен бути причинно обумовлений запропонованим технічним рішенням і бути постійним, а не епізодичним, не випадковим.

Ключові слова: інтелектуальна власність, відериття, винаходи, патенти, ліцензії, використання, економічний ефект, позитивний ефект

М. М. ТКАЧОВ**ЭКОНОМИКО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЪЕКТОВ ПРАВА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ: ОТКРЫТИЯ И ИЗОБРЕТЕНИЯ**

В статье рассмотрены вопросы ускорения научно-технического прогресса, которое неразрывно связано с развитием творческого подхода в решении любых задач в промышленности, науке, искусстве, культуре и т.д., в условиях рыночной экономики настоятельно требует своего экономического и правового обоснования, учета всех особенностей функционирования рыночного механизма, начиная с возможности создания творческого продукта и заканчивая вопросами продажи и эксплуатации результатов творческого труда, его охраны и защиты. Проведенный автором анализ широкой сети коммерческих связей достаточно сложный, благодаря неуверенности, разрозненности, неоднородности конфиденциальной информации и неоднозначного понимания терминов и понятий. Это связано с тем, что экономическая сторона интеллектуальной собственности, по сравнению с правовой, разработанная еще крайне недостаточно. Все больше и больше привлечения в рыночную сферу межгосударственных отношений объектов интеллектуальной собственности требует пристального внимания к решению экономических и правовых проблем интеллектуальной собственности теоретиков и практиков. Подробно рассмотрена экономико-правова сущность таких объектов права интеллектуальной собственности как открытия и изобретения. Доказано, что открытием признается установление неизвестных ранее объективно существующих закономерностей, свойств и явлений материального мира, вносящих коренные изменения в уровень познания. Открытие происходит в различных областях знаний. Каждое открытие расширяет и углубляет познания материального мира. Оно представляет собой ответ на важный вопрос науки, до этого момента не было еще решено. Итак, открытие появляется в результате научно-исследовательской деятельности, направленной на решение научно-технической проблемы. Автор утверждает, что изобретение является самым весомым в семействе объектов интеллектуальной собственности. Изобретением предложено определять новое техническое решение, имеет существенные различия в любой отрасли народного хозяйства, социально-культурного строительства или обороны страны, и дает положительный эффект.

Наличие новизны и существенных различий предложенного решения означает, что оно повышает известный достигнут современный уровень техники хотя бы в узкой сфере. Предполагаемые в этом решении средства, еще никогда не используемые или неиспользуемые по такому назначению, представляют собой шаг вперед в развитии техники. Признаком технического решения является также положительный эффект. Под положительным эффектом пропонується розуміти ту конкретна користь, що принесе правообладателю використання изобретения. Обосновано, что в одних случаях положительный эффект может выражаться в количественных показателях, в других - в качественных, у третьих - у тех и других. На конкретных примерах показано, что положительный эффект достигается в ряде случаев и при отсутствии экономии. Многие изобретения не дают экономии, но полезны в другом отношении, например, улучшают условия труда. Положительный эффект должен быть причинно обусловлен предложенным техническим решением и быть постоянным, а не эпизодическим, не случайным.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, открытия, изобретения, патенты, лицензии, использование, экономический эффект, положительный эффект

М. М. ТКАЧОВ**ECONOMIC AND LEGAL CHARACTERISTICS OF OBJECTS OF THE RIGHT OF INTELLECTUAL PROPERTY: OPENING AND INITIATIVES**

The article deals with the issues of accelerating scientific and technological progress, which is inextricably linked with the development of a creative

© М.М. Ткачов, 2018

approach in the solution of any problems in industry, science, art, culture, etc., which in a market economy, urgently requires its economic and legal justification, taking into account all the peculiarities of functioning of the market mechanism, starting with the possibilities of creation of a creative product and ending with questions of sale and exploitation of the results of creative work, its protection and protection. The author's analysis of a wide network of commercial communications is rather complicated, due to uncertainty, discrepancy, heterogeneity of confidential information and ambiguous understanding of terms and concepts. This is due to the fact that the economic aspect of intellectual property, in comparison with the legal, has been developed too insufficiently. More and more involvement in the market sphere of interstate relations of intellectual property objects requires more attention to the decision of economic and legal problems of intellectual property of theorists and practitioners. In detail, the economics of the legal essence of such objects of intellectual property rights as discoveries and inventions are considered. It is proved that the discovery recognizes the establishment of previously unknown previously existing laws, properties and phenomena of the material world, which make radical changes in the level of cognition. Openings take place in various fields of knowledge. Each discovery extends and deepens the knowledge of the material world. It represents the answer to an important question of science, which until now has not yet been resolved. Consequently, the discovery appears as a result of research activities aimed at solving the scientific and technical problem. The author claims that the invention is the most significant in the family of intellectual property objects. The introduction proposes to determine a new technical solution that has significant differences in any sector of the national economy, social and cultural construction or defense of the country, and has a positive effect.

The novelty and significant differences in the proposed solution mean that it enhances the known advanced state of the art at least in the narrow sphere. Anticipated in this solution, the means that have never been used or used for this purpose, represent a step forward in the development of technology. The sign of a technical solution is also a positive effect. Under the positive effect proposed to understand that particular benefit that will bring the right holder of the invention. It is substantiated that in some cases, the positive effect can be expressed in quantitative indicators, in others - in qualitative, in the third - in those and others. Specific examples show that a positive effect is achieved in a number of cases and in the absence of economies of scale. Many inventions do not save money, but are useful in another respect, for example, improve working conditions. The positive effect should be causally caused by the proposed technical solution and be permanent, not occasional, not accidental.

Key words: intellectual property, inventory, inventions, patents, licenses, use, economic effect, positive effect

Вступ. Становлення і розвиток ринкових відносин в Україні нагально вимагає корінної зміни існуючої в умовах планової економіки парадигми науково-технічного прогресу в усіх галузях і сферах народного господарства країни. Прискорення науково-технічного прогресу нерозривно пов'язане з розвитком творчого підходу в рішенні будь-яких задач у промисловості, науці, мистецтві, культурі і т.д., що в умовах ринкової економіки нагально вимагає свого економічного і правового обґрунтування, врахування всіх особливостей функціонування ринкового механізму, починаючи з можливостей створення творчого продукту і закінчуючи питаннями продажу й експлуатації результатів творчої праці, його охорони і захисту.

Аналіз стану питання. Характерною рисою розвитку світового співтовариства є еволюційність міжнародної торгівлі від обміну сировиною, потім продукцією промисловості, сільського господарства і поступове входження в стадію обміну знаннями, інформацією, творчими досягненнями у всіх областях науки, техніки, культури і мистецтва, тобто в стадію обміну об'єктами інтелектуальної власності. Для більш точного і ефективного вирішення даної проблеми потрібно точне і всім зрозуміле визначення основних дефініцій ринку інтелектуальних досягнень. В особливій мірі це стосується таких широко вживаних в ліцензійній торгівлі понять як відкриття та винаходи. Відмітимо, що визначення цих термінів ще не набуло кінцевого значення і потребує в розвитку та удосконаленню.

Аналіз основних досягнень і літератури. Проблеми теоретичного визначення об'єктів інтелектуальної власності детально розглядали в своїх наукових розробках Орлюк О.П., Цибульов П.М., Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак О.І., Коціські Д., Верес Шомоші М., Нагі С., Погорелов М.І., Борзенко В.І., Маслак М.В., Кобелева Т.О., Косенко О.П. та ін. Аналіз широкій мережі комерційних зв'язків досить складний, завдяки непевності, розрізненості, неоднорідності конфіденційної інформації і неоднозначного розуміння термінів і понять. По визначенню батька кібернетики Норберта Вінера, єдине розуміння термінів здійснюється в результаті

змови фахівців. У той же час обмін об'єктами інтелектуальної власності ще більш складний і специфічний, що вимагає спеціальних знань і умінь, що практично залишаються незатребуваними при торгівлі матеріальними товарами. Все більше і більше залучення в ринкову сферу міждержавних відношень об'єктів інтелектуальної власності вимагає пильнішої уваги до рішення економічних і правових проблем інтелектуальної власності теоретиків і практиків.

Мета роботи. Метою дослідження є проведення термінологічного аналізу основних дефініцій інтелектуальної власності, зокрема, відкриттів та винаходів, порівняння об'єктів інтелектуальної власності з об'єктами традиційної форми майна, вивчення суб'єктів і об'єктів інтелектуальної власності, що створюються в рамках наукових досліджень і розробок, виявлення їх документально-правових форм і можливих варіантів використання в науковій і інших видах діяльності.

Результати дослідження. Відкриттям признається встановлення невідомих раніше об'єктивно існуючих закономірностей, властивостей і явищ матеріального світу, що вносять корінні зміни в рівень пізнання. Відкриття відбуваються в різних областях знань. Кожне відкриття розширює і поглиблює пізнання матеріального світу. Воно являє собою відповідь на важливе питання науки, що до цього моменту не було ще вирішено. Отже, відкриття з'являється в результаті науково-дослідної діяльності, спрямованої на рішення науково-технічної проблеми.

Кожне відкриття робить наші знання більш глибокими, але водночас, воно розкриває об'єктивну істину не цілком, не абсолютно, а частково. З кожним відкриттям ми усі більше і більше наближаємося до істини, що існує об'єктивно. Абсолютне пізнання істини неможливе, як неможливе припинення науково-технічного прогресу. Важко уявити собі вченню або групу вчених, що після вдалих досліджень заявили б, що всі земні проблеми вирішені і для вчених не залишилося вже неясних питань. Одним із яскравих проявів слушності даної тези є факти все більш глибокого проникнення в таємницю атомного ядра, у тому числі відкриття елементарних часток і античастинок.

Відкриттям признається не всяке рішення наукової задачі, а тільки таке, що вносить корінні зміни в рівень пізнань. Отже, встановлення нових явищ або властивостей, що не мають настільки великого значення для науки, не буде, відповідно до прийнятих у світі положень, відкриттям. З визначення цього поняття випливає, що відкриття являє собою цілком нове наукове досягнення світового масштабу.

Автором відкриття може вважатися тільки той, хто раніше за інших оповістив про встановлення ним нової закономірності, властивості або явища матеріального світу. Якщо, наприклад, до моменту, коли вчений в Україні виявив якесь важливе фізичне явище, про нього вже була публікація в іноземному журналі, не можна вважати, що відкриття зроблене в Україні, а українського вченого його автором.

Багато відкриттів містять теоретичне обґрунтування закономірності, властивості або явища. Однак, до обов'язкової ознаки відкриття не відносяться їхнє теоретичне обґрунтування. Вони повинні бути визнані відкриттям, хоча і не можуть бути у даний момент теоретично пояснені. Вважається достатнім, якщо виявлена закономірність, явище або властивість експериментально підтверджені. Встановлення закономірного зв'язку між раніше виявленими явищами, властивостями, їхнє наукове пояснення може скласти нове відкриття.

Винахід є самим вагомим у сімействі об'єктів інтелектуальної власності. Винаходом признається нове технічне рішення, що має істотні відмінності в будь-якій галузі народного господарства, соціально-культурного будівництва або оборони країни, та дає позитивний ефект. Народне господарство - це промисловість, сільське господарство, зв'язок, транспорт, будівництво, торгівля і т. д. Соціально-культурне будівництво, про яке сказано у визначенні винаходи, охоплює різні сторони суспільно-корисної діяльності, крім тих, до яких відносяться терміни "народне господарство" і "оборона країни". Під соціально-культурним будівництвом розуміється охорона здоров'я, просвітництво, мистецтво, спорт. Улюбій із цих областей може бути зроблений винахід. Наприклад, створений спосіб лікування хвороби, апарат для навчання глухонімих або сліпих, пристрій для світлових ефектів на сцені, фіксатор ударів при фехтуванні. Винаходи в області оборони країни відносяться до всіх родів військ і спрямовані на створення призначеної для них нової техніки або її удосконалення. Отже, винахід вирішує задачу в сфері практичної діяльності й обумовлену визначеною практичною потребою. Задача виникає в результаті усвідомлення визначеної суспільної потреби (у виробництві, медицині і т. д.). При застосуванні різних машин або технологічних процесів виявляються їх конструктивні й інші недоліки, що гальмують розвиток техніки, ріст продуктивності праці. З'являється потреба усунути їх шляхом удосконалення конструкції, способу, речовини або заміни їх іншими більш прогресивними.

Винахід є технічним рішенням. Термін "технічне рішення", коли мова йде про деякі види винаходів, вживається в широкому розумінні саме як практичний

засіб задоволення визначених потреб. Так, окремі способи лікування хвороб не відносяться до техніки в загальноприйнятому розумінні. Але оскільки терапевтичні способи лікування припускають застосування визначених лікувальних засобів у точно встановлених дозах, протягом конкретного часу, із дотриманням відомого порядку і т. д., пропонується техніка лікування. У цьому розумінні і способи лікування хвороб розглядаються як технічні рішення.

Рішенням задачі вважається працездатний винахід, тобто таке, що не має в собі технічних помилок і прорахунків, що роблять неможливим його використання.

Не можна вимагати, щоб технічне рішення задачі супроводжувалося теоретичним обґрунтуванням. При рішенні задачі винахідник досягає причинний зв'язок між запропонованим засобом і досягнутим з його допомогою ефектом, але теоретична сторона цього процесу дуже часто залишається йому невідомою. На це питання, найчастіше найбільш складне, повинна дати відповідь наука. У ряді випадків відповідь на нього стає доступною тільки шляхом відкриття.

Технічне рішення може бути визнано винаходом, якщо воно володіє: новизною; істотними відмінностями; дає позитивний ефект.

Технічне рішення вважається новим, якщо до дати пріоритету заявки сутність цього або тотожного рішення не була розкрита в Україні або за її межами для невизначеного кола осіб настільки, що стало можливим його здійснення. Розкриття сутності рішення може відбутися або шляхом опублікування суті винаходу у відкритій пресі (книзі, доповіді, теле- або радіопередачі), або демонстрацією на виставці, або в результаті відкритого застосування. В усіх цих випадках стає доступним копіювання рішення, що тягне за собою втрату ним новизни. Новизна встановлюється на момент, із якого визначається пріоритет заявки (день подачі заявки в Держпатент).

Опублікування даних про технічне рішення або інше поширення їх для загального зведення після подачі заявки не порушують новизни пропозиції.

як в Україні, так і по праву в багатьох інших країнах.

Рішення признається таким, яке має істотні відмінності, якщо в порівнянні з рішеннями, відомими в науці і техніці на дату пріоритету заявки, воно характеризується новою сукупністю ознак, що дають позитивний ефект. При цьому не кожна з ознак може бути новою, головне, щоб була нова сукупність ознак у цілому, що відрізняє дане рішення від уже відомих винаходів у даній області. Тут можливі наступні варіанти: а) сукупність перебуває цілком із нових ознак (у цьому випадку, що рідко зустрічається, можна припускати видатний винахід); б) сукупність утворить частину нових, частину вже раніше відомих ознак;

в) вся сукупність складається з уже відомих ознак, але в такому їхньому сполученні вона ще не зустрічалася.

Відомі ознаки характеризують сучасний стан техніки. Нові ж ознаки в даній сукупності або всій сукупності відомих ознак, але в новому сполученні,

забезпечують прискорення науково-технічного прогресу. Подібні однорідні винаходи називаються аналогами, а найбільше близький із них до запропонованого нового технічного рішення іменується прототипом. Відмінності від нього повинні бути істотними, тобто здатними помітно виділити дане рішення. Якщо в рішенні є відмінності, але незначні, то їх може бути недостатньо для кваліфікації пропозиції винаходом. Так, позбавлені якості винаходу технічні пропозиції, що не перевищують рівня кваліфікованого інженерного проектування. До них відносяться, зокрема, пропозиції, засновані на заміні одного елемента у вже відомому винаході іншим, що у техніці виконує ту ж функцію, а тому називається еквівалентом. Така заміна відбувається без зміни сутності рішення, наприклад, якщо замість паяння запропоновано застосувати зварювання, роликовий підшипник замість шарикового підшипника і т. д.

Ознакою технічного рішення є також позитивний ефект. Під позитивним ефектом розуміється та конкретна користь, що принесе застосування винаходу. Мається на увазі ріст продуктивності праці, збільшення випуску продукції, зниження витрат на матеріали, паливо, в цілому собівартості, підвищення якості продукції, поліпшення техніки безпеки і т. д. Отже, в одних випадках позитивний ефект може виражатися в кількісних показниках, в інших - у якісних, у третіх - у тих і інших. Позитивний ефект досягається в ряді випадків при відсутності економії. Багато винаходів не дають економії, але корисні в іншому відношенні, наприклад поліпшують умови праці.

Позитивний ефект повинен бути причинно обумовлений запропонованим технічним рішенням і бути постійним, а не епізодичним, не випадковим.

Є пропозиції, позитивний ефект котрих потрібно оцінювати, базуючись не на доцільності негайного використання винаходів, а з обліком їхнього застосування в майбутньому при створенні відповідних технічних умов для їхнього здійснення. Ці винаходи називають перспективними. Припустимо, винайдено двигун для автомобілів, що працює на атомній енергії. У серійне виробництво він не може бути тепер переданий, тому що відсутні деякі технічні й економічні передумови, але на цій підставі не можна зробити висновок про його некорисність. Позитивний ефект цього двигуна повинен оцінюватися в перспективі.

Пропозиція, що володіє новизною і істотними відмінностями, як правило, дає і позитивний ефект. Однак такий зв'язок між ними не завжди є причинно-необхідним. Можливі випадки, коли така пропозиція взагалі не дає позитивного ефекту. Явно марні рішення не признаються винаходами. Може бути відхилено в якості винаходу і така пропозиція, що забезпечує менший позитивний ефект, чим раніше відомі засоби, наприклад, якщо є декілька конструкцій вантажопідйомника, а заявлений ще один, у порівнянні з яким ті, що раніше використовувалися, мають очевидні переваги

Технічне рішення, що має новизну, істотні відмінності і дає позитивний ефект, називається охороноздатним або патентоспроможним. Охороноздатність (патентоспроможність) є властивість технічного рішення, без якого воно не може бути визнано винаходом на підставі діючого закону.

Між винаходами і відкриттями існує визначений зв'язок. В історії науки і техніки відомо багато прикладів, що підтверджують цей зв'язок. Наприклад, відкриття Герцом радіохвиль було використано О. С. Поповим для винаходу нового засобу зв'язку; відкриття Фарадея в області електрики були застосовані у винаходах Едісона й ін. Особливо наочно цей зв'язок видно в створенні штучних супутників Землі, міжпланетних ракет і космічних кораблів.

Водночас, варто чітко уявляти собі розходження між відкриттями і винаходами, що можуть бути в загальному випадку зведені до наступних положень:

а) винахід є технічним рішенням практичної задачі, а відкриття являє собою рішення наукової задачі;

б) винахід дає практичний засіб для безпосереднього задоволення якоїсь суспільної потреби, тоді як відкриття збагачує науку знаннями нової закономірності, властивості або явища;

в) новизна винаходу відноситься до області техніки, новизна відкриття - до області наукових знань.

Кожний винахід має визначений об'єкт, тобто технічний засіб, за допомогою якого повинна бути задоволена суспільна потреба, а отже, вирішена задача.

Висновки. Проведене дослідження економіко-правового змісту основних дефініцій інтелектуальної власності показало, що фундаментом і рушійною силою становлення інтелектуальної економіки є інтелектуальна власність, основою якої є знання та інформація. Знання все більш глибоко проникають у виробництво, змінюють його характер, забезпечують зростання його ефективності, тобто перетворюються в безпосередню продуктивну силу, породжують і забезпечують функціонування інтелектуальної власності. Важливим є термінологічне визначення об'єктів інтелектуальної власності, що створює матеріальні передумови для перетворення інформації і знань у загальний виробничий ресурс, який відкинув на другий план і капітал, і робочу силу. Таким чином, визначення та уточнення термінів інтелектуальної власності - це закономірний результат розвитку науки і технології, глибокого проникнення їх в процес виробництва, підвищення ролі і ваги науки, людського розуму, інформації і знань в розвитку економіки і суспільства в цілому.

Список літератури.

1. Перерва П.Г. *Практический маркетинг*. - Выпуск 1. Термины и определения / Справочник менеджера промышленного предприятия. - Москва: НПО «Реклама, информация, маркетинг», 1991. 96 с.
2. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л., ПЕРЕРВА П.Г. Антикризовий моніторинг фінансово-економічних показників роботи

машинобудівного підприємства // *Економіка розвитку*. – Х. : ХНЕУ. – 2010. – №2 (54). – С.46-50.

3. Перерва П.Г., Ткачова Н.П. Моделювання стратегічної політики маркетингу конкурентоспроможності на засадах бенчмаркінгу // *Економічні науки : зб. наук. праць. Сер. : Економіка та менеджмент*. – Луцьк : ЛНТУ, 2012. – Вип. 9 (34), ч. 2. – С. 10-23.

4. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Синергетичний ефект бенчмаркінгу конкурентних переваг // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2011. – № 4(1). – С. 55- 66.

5. Перерва, П.Г. Управління інноваційною діяльністю // *Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч.* за ред. О.А.Старостіної. – К. : Знання, 2009. – С.461-518.

6. Kocziszky György, Veres Somosi M., Pererva P.G. Anti-corruption compliance in the enterprise's program // *Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі: зб. тез наук. робіт 2-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 28-30 листопада 2017 р. / Кременч. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського.* – Кременчук, 2017. – С. 164-167. – URL: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view> (дата звернення: 30.09.2018).

7. Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Ткачова Н.П. Підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств на засадах синергетичного бенчмаркінгу // *Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка"* : зб. наук. праць. Сер. : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів : Львівська політехніка, 2015. – № 819. – С. 167-174.

8. Sikorska M., Kocziszky György, Pererva P.G. Compliance service at guest services enterprises // M.Sikorska, // *Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 19 жовтня 2017 р.* – Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 389-391.

9. Перерва П.Г. Кобелева Т.О., Ткачова Н.П. Формування кон'юнктури ринку електротехнічної продукції // *Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка"* : зб. наук. праць. Сер. : Проблеми економіки та управління. – Львів : Львівська політехніка, 2015. – № 815. – С. 118-125.

10. Kocziszky György, Veres Somosi M., Kobielieva T.O. Reputational compliance // *Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум-2017"* : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О. В. Манойленко, Є. М. Строков. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 140-143.

11. Перерва, П.Г. Hari C., Nagy Szabolcs, Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр.* – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.

12. Nagy Szabolcs, Sikorska M., Pererva P. Estimation of economic efficiency of power engineering // *Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р.* – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.

13. Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

14. Kocziszky György Veres Somosi M., Kobielieva T.O. Compliance risk in the enterprise // *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард-2017"* : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: П. Г. Перерва, Є. М. Строков, О. М. Гуцан. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 54-57.

15. Nagy Szabolcs Sikorska M., Pererva P. Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire // *Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р.* – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.

16. Nagy Szabolcs, Pererva P. Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises // *Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р.* – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.

17. Перерва П.Г., Жегус О.В. Науково-інноваційний потенціал України та сучасні проблеми його використання.- URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Natural/vcp/TPtEV/2011_26/statiya/Pererva.pdf (дата звернення: 30.09.2018).

18. Nagy Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр.* – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.

References (transliterated)

1. Pererva P.G. *Praktycheskyi marketynh. - Vypusk 1. Termyny y opredeleniya / Spravochnyk menedzhera promyshlennoho predpryatyia* [Practical marketing. - Issue 1. Terms and definitions / Directory of the manager of an industrial enterprise]. - Moscow: NPO "Advertising, Information, Marketing", 1991. 96 p..

2. Tovazhnyansky V.L., Pererva P.G. Antykryzovyy monitorynh finansovo-ekonomichnykh pokaznykiv roboty mashynobudivnoho pidpryemstva [Anticrisis monitoring of financial and economic indicators of the machine-building enterprise] // *Ekonomika rozvitu* [Development Economics]. - Kharkiv: KhNUE. - 2010. - №2 (54). - P.46-50.

3. Pererva P.G., Tkachova N.P. Modelyuvannya stratehichnoyi polityky marketynhu konkurentospromozhnosti na zasakh benchmarkingu [Modeling strategic policy of marketing of competitiveness on the principles of benchmarking] // *Ekonomichni nauky : zb. nauk. prats. Ser. : Ekonomika ta menedzhment* [Economic sciences: zb. sciences. prat. Ser.: Economics and Management]. - Lutsk: LNTU, 2012. - Vip. 9 (34), part 2. - p. 10-23.

4. Tkachova N.P., Pererva P.G. Synerhetichnyy efekt benchmarkingu konkurentnykh perevah [Synergistic effect of benchmarking of competitive advantages] // *Marketynh i menedzhment innovatsiy* [Marketing and management innovation]. - 2011. - № 4 (1). pp.55-66.

5. Pererva P.G. Upravlinnya innovatsiynoyu diyalnistyu [Management of Innovative Activities] // *Marketynh: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka: pidruch. za red. O.A.Starostinoyi* [Marketing: Theory, Light Dawn, Ukrainian Practice: prud. for ed. OA Starostinoyi]. - Kiev: Znannya, 2009. - P.461-518.

6. Kocziszky György, Veres Somosi M., Pererva P.G. Anti-corruption compliance in the enterprises program // *Stratehichni perspektyvy rozvytku ekonomichnykh subyektiv v nestabilnomu ekonomichnomu seredovyshchi: zb. tez nauk. robіt 2-yi Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. z mizhnar. uchastyu, 28-30 lystopada 2017 r.* [Strategic prospects for the development of economic actors in an unstable economic environment: Sb. thesis of sciences. Works of the 2nd Allukr. science-practice internet conf. from international Participation, November 28-30, 2017] / Kremenchn. nat unim im. Mikhail Ostrogradsky. - Kremenchnuk, 2017. - p. 164-167. - URL: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view> (due date: 30.09.2018).

7. Pererva PG, Kobielieva T.O., Tkachova N.P. Pidvyshchennya konkurento-spromozhnosti mashynobudivnykh pidpryemstv na zasakh synerhetichnoho benchmarkingu [Increasing competitiveness of machine-building enterprises on the basis of synergistic benchmarking] // *Visnyk Nats. un-tu "Lvivska politehnika"* : zb. nauk. prats. Ser. : Menedzhment ta pidpryemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku [Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine. University Lviv Polytechnic University. sciences works. Sir : Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Development and Development Issues]. - Lviv : Lvivska Politehnika, 2015. - № 819. - p. 167-174.

8. Sikorska M., Kocziszky György, Pererva P.G. Compliance service at guest services enterprises // *Menedzhment rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system u noviy ekonomitsi : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., m. Poltava, 19 zhovtnya 2017 r.* [Management of the development of socio-economic systems in the new economy: materials International. science-practice Internet conf., Poltava, October 19, 2017]. - Poltava: BULLS, 2017. - p.389-391.

9. Pererva P.G. Kobielieva T.O., Tkachova N.P. Formuvannya konyunktury rynku elektrotekhnichnoyi produktsiyi [Formation of the state of the market of electrical products] // *Visnyk Nats. un-tu "Lvivska politehnika"* : zb. nauk. prats. Ser. : Problemy ekonomiky ta upravlinnya [Visnyk Nats. Un Lviv Polytechnic University. sciences works. Sir : Problems of Economics and Management]. - Lviv : Lvivska politehnika, 2015. - № 815. - p. 118-125.

10. Kocziszky György, Veres Somosi M., Kobielieva T.O. Reputational Compliance // *Doslidzhennya ta optymizatsiya ekonomichnykh protsesiv "Optimum-2017"* : tr. 13-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 6-8 hrudnya 2017 r. / red.: O. V. Manoylenko, YE. M. Strokov [Research and Optimization of Economic Processes "Optimum-2017": Tr. 13th International science-practice Conf., December 6-8,

2017 / ed.: O. V. Manoylenko, E. M. Stokov]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – С. 140-143.

11. Pererva, P.G. Nagi S., Nagy Szabolcs, Kobielieva T.O. Otsinka vplyvu innovatsiynoyi, investytsiynoyi ta marketynhovoyi polityky pidpryyemstva na riven' konkurentospromozhnosti [Estimation of influence of innovation, investment and marketing policy of the enterprise on the level of competitiveness] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences): Sb. sciences Ave]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.

12. Nagy Szabolcs, Sikorska M., Pererva P. Estimation of economic efficiency of power engineering // *Yevropeyskyy vektor modernizatsiyi ekonomiky: kreatyvni, prozoristta stalyy rozvytok : materialy 10-yi Yuil. Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 18-19 kvitnya 2018 r.* [European Vector of Economy Modernization: Creativity, Transparency and Sustainable Development: Materials of the 10th Anniv. International science-practice Conf., April 18-19, 2018]. – Kharkiv : KHNUBA, 2018. – С. 3-6.

13. Pererva P.G. Kocziszk György, Szakaly D., Somosi Veres M. *Technology transfer*. Kharkiv-Miskolc: NTU "KhPI", 2012. - 668 p.

14. Kocziszk György Veres Somosi M., Kobielieva T.O. Compliance risk in the enterprise // *Stratehiyi innovatsiynoho rozvytku ekonomiky Ukrainy: problemy, perspektyvy, efektyvnist "Forward-2017" : tr. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. stud. ta molodykh vchenykh, 27 hrudnya 2017 r. / red.: P. H. Pererva, YE. M. Stokov, O. M. Hutsan* [Strategies of innovative development of the Ukrainian economy: problems, prospects, and effectiveness "Forward-2017": tr.

8th International science-practice Internet Conf. studio and young scientists, December 27, 2017 / ed.: P. G. Pererva, E. M. Stokov, A. M. Gutsan]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – С. 54-57.

15. Nagy Szabolcs Sikorska M., Pererva P. Current evaluation of the patent of the issue of law questionnaire // *Suchasni pidkhody do kreatyvnoho upravlinnya ekonomichnymy protsesamy : materialy 9-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf., 19 kvitnya 2018 r.* [Modern approaches to creative management of economic processes: materials of the 9th Allukr. science-practice Conf., April 19, 2018]. – Kiev : NAU, 2018. – С. 21-22.

16. Nagy Szabolcs, Pererva P. Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises // *Suchasni tendentsiyi rozvytku svitovoyi ekonomiky : zb. materialiv 10-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 18 travnya 2018 r.* [Current trends of world economy development: Materials of the 10th International science-practice Conf., May 18, 2018]. – Kharkiv : KHNADU, 2018. – С. 88-89.

17. Pererva PG, Zhegus O.V. *Naukovo-innovatsiynyy potentsial Ukrainy ta suchasni problemy yoho vykorystannya* [Scientific and innovation potential of Ukraine and modern problems of its use].- URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Natural/vcpi/TPtEV/2011_26/statiya/Pererva.pdf (due date: 30.08.2018).

18. Nagy Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine // *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. 2017* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences): Sb. sciences Ave] – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017.– № 46 (1267). – С. 174-179.

Надійшла (received) 05.10.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Ткачов Максим Михайлович (Ткачев Максим Михайлович, Tkachev Maxim Mikhailovich) – кандидат економічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри права; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/00000001-2345-6789>; e-mail: tkachovmaksim85@gmail.com